

تأثیر یک دوره برنامه تمرینی منتخب با و بدون موسیقی بر حرکات درشت در کودکان مبتلا به اختلال اوتیسم

۱- دکتر محمد علی اصلانخانی^۱، ۲- هانیه سلطانی^{۲*}، ۳- حسن اریه
۱- استاد دانشگاه بهشتی، ۲ و ۳- دانشجوی دکتری رفتار حرکتی دانشگاه شهید بهشتی
تهران

ایمیل نویسنده مسئول: Honey_lvly@yahoo.com

چکیده

تحقیقات نشان دهنده ناتوانایی‌های حرکتی در اختلال طیف اوتیسم شامل خامی و هماهنگی ضعیف، ناهنجاری‌های گام‌برداری، اجرای معیوب تکالیف حرکتی ماهرانه و نقص در طرح‌ریزی حرکتی است. در این راستا، هدف از تحقیق حاضر بررسی اثر یک دوره برنامه تمرینی منتخب به همراه شعر و موسیقی بر حرکات درشت کودکان اوتیستیک بود.

مواد و روش‌ها: به همین منظور، ۳۶ کودک مبتلا به اوتیسم با عملکرد بالا به صورت تصادفی در سه گروه فعالیت جسمانی، فعالیت جسمانی همراه شعر و موسیقی و گروه کنترل در دامنه سنی ۷ تا ۱۱ سال در تحقیق گمارده شدند. برنامه تمرینی ۳ بار در هفته و جلسه ای ۴۵ دقیقه به طول انجامید. مهارت‌های درشت اعم از تمامی مهارت‌های کنترل شیء قبل و بعد از دوره تمرینی یک ماهه بوسیله آزمون اولریخ ویرایش دوم ارزیابی شد.

یافته‌ها: نتایج آزمون t مستقل در گروه‌های مختلف نشان داد که برنامه حرکتی منتخب بطور معنی‌داری باعث بهبود مهارت‌های حرکتی کنترل شیء ($P=0/001$) شده است. با این وجود، بین برنامه حرکتی منتخب همراه با شعر و موسیقی و به تنهایی تفاوت معنی‌داری در مهارت‌های کنترل شیء ($P=0/960$) مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: از نتایج تحقیق استنباط می‌شود برنامه‌های حرکتی سازماندهی شده به منظور بهبود رفتار حرکتی در کودکان اوتیستیک باعث افزایش سطح توانایی‌های بنیادی حرکت در کودکان اوتیسمی می‌شود. بطور کلی به نظر می‌رسد برنامه‌های آموزشی طراحی شده با فراهم کردن انواع مختلفی از فعالیت‌های حرکتی در شرایط بازی و سرگرمی و محیطی هیجانی و مناسب، سطح توانایی‌های حرکتی کودکان اوتیسمی را افزایش می‌دهند.

واژه‌های کلیدی: فعالیت بدنی، حرکات دستکاری، کودکان اوتیستیک

تأثیر یک دوره برنامه تمرینی منتخب با و بدون موسیقی بر حرکات درشت در کودکان مبتلا به اختلال اوتیسم

مقدمه

اختلالات نافذ رشد^۲ (PDD) از شایع‌ترین بیماری‌های دوران کودکی می‌باشد که پیامد آن بروز نقایص جدی در دوران بزرگسالی افراد مبتلا است (۱). براساس معیار TR DSM-IV اوتیسم شایع‌ترین بیماری در طیف اختلالات نافذ رشدی است (۲). در زمینه درمان این طیف از کودکان امروزه در اغلب کشورهای توسعه یافته، استفاده از روش‌های طب مکمل مانند موسیقی درمانی به دلایلی اعم از جذابیت و ... در کنار درمان‌های رایج و در تیم‌های تخصصی مورد استفاده قرار می‌گیرد (۳). بر اساس این تحقیقات توانبخشی، تصور می‌شود که ریتم همچنین ممکن است در درمان و اصلاح مشکلات حرکتی در افراد دارای اوتیسم سودمند باشد. نوع دیگری از روش‌های درمانی غیر تهاجمی که امروزه مورد استفاده قرار می‌گیرد برنامه‌های فعالیت بدنی هستند. تحقیقات نشان داده‌اند که فعالیت‌های بدنی مختلف از جمله فعالیت در آب و فعالیت بدنی متوسط در بهبود انعطاف، قدرت، تعادل و کاهش رفتارهای قالبی کودکان مبتلا به اوتیسم اثر گذار است. از این رو، با توجه به تأثیر برنامه‌های تمرینی فعالیت جسمانی و همچنین موسیقی به عنوان یک نشانه ریتمیک شنوایی بر حرکت، تحقیق حاضر به بررسی تأثیر یک برنامه خاص حرکتی و استفاده از شعر موسیقی به عنوان شکل خاصی از ریتم بر مهارت‌های حرکتی درشت شامل گرفتن، پرتاب کردن، دریل کردن، غلتاندن، ضربه با پای ثابت و ضربه با باتون می‌پردازد.

روش شناسی

تحقیق حاضر از نوع نیمه تجربی و با طرح تحقیق پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری این تحقیق را کودکان با اختلال طیف اوتیسم حاضر در مدرسه تبسم در شهر مشهد بودند و از طریق نمونه‌گیری در دسترس ۳۶ نفر دانش‌آموز پسر با دامنه سنی ۷ تا ۱۰ سال انتخاب شدند. برنامه تمرینی منتخب پس از تطبیق اولیه با توانایی‌ها و نیازهای هر آزمودنی طی جلسات تمرینی توسط محقق با نظارت گاه به گاه کاردرمانان مرکز، مشاور و روان‌شناس و مدیریت مدرسه تبسم انجام شد. از آزمون رشد حرکتی درشت (TGMD-2) برای ارزیابی میزان رشدی نفرات استفاده شد. جهت تحلیل اطلاعات به‌دست آمده در بین گروه‌های مورد مطالعه از آزمون تحلیل واریانس مرکب برای تعیین تأثیر تعامل گروه تمرینی و مهارت‌های جابجایی در آزمون رشد حرکتی درشت، استفاده شد (۴).

² Pervasive developmental disorder

یافته های پژوهش

برای بررسی میزان تغییرات درون گروهی و بین گروهی ناشی از مداخلات تمرینی در سه گروه از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد.

جدول (۱): نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه در سه گروه مختلف تمرین در خرده آزمون دستکاری

آماره عاملها	مجموع مجذورا	درجه آزادی	میانگین ن مجذورا	F	سطح معنی داری
بین گروهی	۱۷۲۲	۲	۱۸۶۱	۱۷۷۵	۰/۰۰۱
	۲۷۹۱		۱۳۹۵	۲۴	
درون گروهی	۱۲۵۰	۳۳	۵۶/۳۴۱		
	۱۸۵۹				
کل	۱۹۷۲	۳۵			
	۴۶۵۰				

بحث و نتیجه گیری

تحقیقات مربوط به اوتیسم اخیراً به موضوع حرکت در این گروه از افراد توجه کرده‌اند. نتایج این تحقیق نشان داد که نتایج این تحقیق حاکی از این بود که یک دوره برنامه حرکتی منتخب به همراه موسیقی بر بهبود مهارت‌های حرکتی کنترل شیء و دستکاری کودکان اوتیستیک تأثیر معنی‌داری داشت. که با نتایج کیهانی و کوثری، ۱۳۹۳(۵) در یک راستا است. با توجه به اینکه نتایج تحقیق نشان داد که یک برنامه حرکتی منتخب (شامل گرفتن، پرتاب کردن، درپیل کردن، غلتاندن، ضربه با پای ثابت و ضربه با باتون)، در این برنامه در کودکان اوتیستیک می‌شود، به مربیان و درمانگران پیشنهاد می‌شود از این برنامه و برنامه‌هایی با ویژگی‌های مشابه به منظور بهبود هماهنگی حرکتی کودکان اوتیسمی استفاده نمایند.

1. Sodock, B.G. Kaplan & sodock's pocket hand book of clinical psychiatry, Argmand, J. 4th edition, Tehran, arjmand publication, 2009, 397-402.
2. Gold c, music therapy for autistic spectrum disorder (review), the coherane collaboration, 2010.
۳. عقیق آتوسا، اکبرفهمی ملاحظت، علیزاده مهدی، محمودی راد، مریم. تاثیر فعالیت های حرکتی موسیقایی بر عملکرد تعادلی کودکان مبتلا به اوتیسم. دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه. ۱۳۹۲؛ (۸): ۴۹۱-۴۸۳.
۴. زارع اده مهشید، فرخی، احمد، کاظم نژاد انوشیروان. تعیین پایایی و روایی آزمون رشد حرکتی درشت در کودکان ۳ تا ۱۱ ساله شهر تهران. فصلنامه المپیک. ۱۳۹۸؛ ۱۸ (۵۲): ۹۸-۸۵.
۵. کیهانی، ف؛ کوثری، س. تأثیر یک دوره فعالیت بدنی منتخب بر رشد مهارتهای کنترل شی کودکان مبتلا به اختلال اوتیسم با عملکرد بالا (HFA). (۱۳۹۳). رفتار حرکتی، ۱۸، ص ۱۱۶-۱۰۳.